

NEKAJ NAPOTKOV OB POJAVU NE-TEKOČEGA GOVORA ALI JECLJANJA

Jecljanje je motnja govora, pri kateri je normalen tok govora prekinjen.

V intenzivnem govornem razvoju med drugim in petim letom, se razvijajo osnovne jezikovne strukture. Otrok razume in uporablja vse več besed, vedno bolj obvladuje jezik in njegove zakonitosti. Otroci so neprestano v situacijah, ko nekatere besede, stavke, pomenske zveze, v svojem govoru uporabijo prvič, kar ni eno stavno. V teh samostojnih jezikovnih konstrukcijah mora otrok uskladiti veliko elementov govora, ki morajo odgovarjati zamisli, a se morajo tudi po obliki približati jezikovnim zahtevam maternega jezika. Uporaba abstraktnih in zapletenih govornih oblik ni lahka, zato se pojavljajo razne oblike ne-tekočega govora.

Razlike med ne-tekočim govorom in jecljanjem

Ne-tekoč govor:

- ponavljanje začetnega zloga (npr. MA-MA-MAMA);
- ponavljanje besed (MAMA-MAMA-MAMA);
- ponavljanje delov stavka (JAZ, JAZ BOM, JAZ BOM);
- ponavljanje celih stavkov (MAMA JE DOMA, MAMA JE DOMA);
- ponavljanja so pravilna in počasna;
- v govoru ni napetosti;
- otrok se težav ne zaveda.

Jecljanje:

- napeta in hitra ponavljanja začetnega glasu (MMMMMAMA) ali zloga v besedi (krč-MA-MA-MA-MAMA);
- vlečenje glasu v besedi zaradi povečane napetosti (A..... VTO, HI..... ŠA);
- otrok spreminja višino in moč glasu;
- dihanje je poudarjeno in napeto, pojavlja se mežikanje, razpiranje ust ali oči, otrok uporablja mašila;
- opazno je napenjanje mišic vratu in lic;
- otrok se zaveda govornih težav.

Kako ravnati z otrokom, ki jeclja ali ne-tekoče govori?

Otroku ustreza rutina in struktura v dnevu (čas za hranjenje, igranje, pravočasen odhod v posteljo ipd.). Dobro je, če je otrok na vse dogodke (zabave, obiski itd.) vnaprej pripravljen, da ve, kaj bo v tistem dnevu sledilo in bo na vsakršne morebitne nevsakdanje dogodke tudi čustveno pripravljen.

Poskrbimo, da ima otrok:

- dovolj spanja (10 do 12 ur) in dnevnega počitka; njegov dan naj ne bo prenatrpan z obveznostmi;
- dovolj časa za gibanje, igro in druženje, poskrbite za sprehode v naravo;
- zdravo in urejeno prehrano.

Izogibajmo se opozarjanju, prekinjanju, dopolnjevanju otrokovega govora. Otrok mora imeti možnost, da pove sporočilo, ne da bi ga prekinjali (če otroka popravimo/dopolnimo vedno, ko nekaj pove, bo na ta način kmalu dobil občutek, da on ne zna, ne zmore ničesar povedati dobro). Ko otrok pripoveduje, počakajte, da pove misel do konca, ob tem ga ne prekinjajte, ne popravljajte in ne zahtevajte, da posamezno besedo ponovi. Koristnejše je, če starši otrokov govor povzemate, če je bilo s strani otroka nejasno podano in s tem dodate ključne informacije za razumevanje ali s preoblikovanjem tvorite ustrezno strukturo govora, ki jo otrok posluša, s čimer se spodbuja samostojna raba, ki bo nastopila skozi čas.

Otroku ne dajemo navodil kot »govori počasi« ali pa »sprosti se« ali »globoko vdihni« in podobno. Veliko bolj mu bomo pomagali, če bomo **sami upočasnili svoj govor in sprostili vzdušje**. Z otrokom se pogovarjamo brez hitenja, počasi, sproščeno; z uporabo premorov med komentarji, s podaljševanjem tišine (počakajmo 2 do 3 sekunde preden odgovorimo na otrokovo vprašanje ali na njegove komentarje). S tem mu pomagamo pri oblikovanju načina komuniciranja, ki bo bolj enostaven, sproščen in bo zato otrok lažje govoril. Raziskovalci so ugotovili, da zniževanje tempa govora starša lahko pomaga pri tekočnosti govora otroka, saj se pogosto zgodi, da pri upočasnjevanju tempa starši avtomatično uporabljajo enostavnejše in krajše govorne strukture ter daljše pavze, kar lajša interakcijo z otrokom in spodbuja tekočnost govora.

Pazljivo poslušajmo, **kaj** otrok pripoveduje in ne **kako** pripoveduje, poslušajmo **vsebino** in njegove zamisli, ideje. Naučimo se spremljati vsebino, ki jo otrok predaja in ne bodimo osredotočeni samo na otrokov način govora. Starši naj bodo dober govorni model in naj poskušajo prilagajati hitrost svojega govora.

Kadar se otroku močno zatika, je njegovo sporočilo pogosto slabše razumljivo. Če ga ne razumemo, se mu ne bojmo reči: „Oprosti, nisem te razumel“. **Najslabše je, da ugibamo, kaj je mislil reči.**

Otroka ne izpostavljamo zahtevnim in neprijetnim govornim situacijam (npr. nastopanje pred drugimi).

Ko se z otrokom pogovarjamo, uporabljamo besede, ki jih otrok pozna, izražajmo se v enostavnih stavkih, v lahkotnem in sproščenem tempu. Postavljajmo mu enostavna vprašanja, ki ne zahtevajo kompleksnega odgovora (npr. „Z dedkom si bil v živalskem vrtu, kaj vse si videl?“ Namesto tega raje vprašamo: „Sta bila z dedkom v živalskem vrtu?“). Ko dobimo odgovor, ki je lahko tudi le pritrdjevanje z gibom glave, nadaljujemo: „Je bila tam medvedja družina?“).

Trudimo se, da imamo doma umirjeno, sproščeno ozračje. Ko nekdo govori, drugi poslušajmo in ga ne prekinjajmo. Ko se otrok s svojim govorom samostojno vključuje v pogovor s starši ali drugimi, naj mu sogovorniki dajo vedeti, da ga poslušajo. Prijetno družinsko ozračje brez hitenja in preprirov je bistvenega pomena, saj se le tako lahko otrok počuti varno in sprejeto. Tudi petje z otrokom bo omogočilo sproščeno vzdušje in pripomoglo k dobremu počutju. Za ustrezno interakcijo z otrokom je pomembno varno in sproščeno vzdušje, zato naj starši ob pojavu ostanejo mirni in mu s svojo nebesedno komunikacijo ne kažejo nasprotnega.

Jecljanje ne sme biti izgovor, da ima otrok monopol pri razgovoru in lahko prekinja druge, ko govorijo.

Otroci potrebujejo topel dom in veliko ljubezni. **Pomembno je, da so starši pri vzgoji usklajeni in otroku postavljajo realne zahteve, ki morajo biti utemeljene.**

Vključujemo se v otrokovo spontano igro in mu ob tem prepuščajmo vodilno vlogo, ob tem pa uporabljajmo kratke, preproste in melodične stavke ter vprašanja, obenem pa številčnost vprašanj zamenjajmo z več opisovanjem in komentiranjem. Dodajajmo tudi pohvale, s čimer krepimo motivacijo in samozavest otroka, ki je ključna za razvoj socialnih veščin in komunikacije.

Povzeto po:

- *Zloženska Moj otrok je začel jecljati! Kaj naj storim? (Zdravstveni dom Ljubljana, 2009)*
- *Kavšek Vrhovec, P. Otrok jeclja – kaj pa sedaj? (Logopetka, 2021)*